

gemeente
Haarlemmermeer

Transformatieplan Jeugd Haarlemmermeer

2018 - 2021

Aanvraag middelen Transformatiefonds Actieprogramma 'Zorg voor de Jeugd'

13-12-2018

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
2. Huidige situatie	3
3. Gewenste situatie	4
4. Actielijn 1: Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen	7
Zelf evaluatie tool toegang en investeren in vakmanschap	7
5. Actielijn 2: Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien.....	8
Project Extra Thuis: voorkomen en verkorten van uithuisplaatsing door deeltijdverblijf in de buurt.	8
6. Actielijn 3: Alle kinderen de kans bieden zich optimaal te ontwikkelen	9
Preventie/vroegsignalering GGZ	9
Project Moeder informeren Moeders	10
7. Actielijn 4: kwetsbare jongeren beter op weg helpen (18-/+)	11
Éénduidige route voor kwetsbare jongeren binnen het Haarlemmermeers model	11
Clientondersteuning voor en door jongeren	12
Project Kwetsbare jongeren met een licht verstandelijke beperking (LVB)	13
Project Begeleid Wonen	13
8. Actielijn 5: Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt	14
Project Hestia	14
Project Integrale Crisiszorg	16
9. Actielijn 6: Investeren in vakmanschap.....	18
Programma voor Leren en Ontwikkelen	18

1. Inleiding

Begin 2018 is de eerste (tussen)evaluatie van de Jeugdwet overhandigd aan VWS, JenV en VNG. De evaluatie laat zien dat een goede beweging in gang is gezet maar dat de doelen van de jeugdwet nog niet zijn gerealiseerd. Het inhoudelijke veranderproces kost tijd en is een continue ontwikkeling. Om deze ontwikkeling te stimuleren is het Actieprogramma Zorg voor de Jeugd opgesteld. Hierin zijn zes actielijnen omschreven die moeten bijdragen aan het merkbaar en meetbaar steeds beter maken van jeugdhulp, jeugdhulp en jeugdreclassering voor kinderen jongeren en gezinnen zodat ze op tijd passende hulp ontvangen.

Actielijn 1: Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen

Actielijn 2: Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien

Actielijn 3: Alle kinderen de kans bieden zich te ontwikkelen

Actielijn 4: Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden

Actielijn 5: Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt

Actielijn 6. Investeren in vakmanschap

Om de inzet op deze actielijnen extra impuls te geven hebben gemeenten en het Rijk samen een transformatiefonds opgericht. Het fonds wordt ingezet op het niveau van jeugdzorgregio's. Voor de regio Haarlemmermeer is in 2018, 2019 en 2020 jaarlijks €332.520,- beschikbaar.

Gemeente Haarlemmermeer maakt stappen op alle actielijnen uit het 'Actieprogramma zorg voor de jeugd'. Dit transformatieplan omvat korte en langere projecten in Haarlemmermeer en met andere regio's conform de uitgangspunten van de Jeugdwet en de zes inhoudelijke actielijnen uit het 'Actieprogramma Zorg voor de jeugd'. Dit plan geeft weer hoe de regio Haarlemmermeer de middelen uit het transformatiefonds wil inzetten (zie bijlage 1). Het is geen uitputtend overzicht van alle projecten en ontwikkelingen in Haarlemmermeer.

We combineren onze ervaringen van de afgelopen jaren met de transformerende kracht van projecten en acties die aansluiten bij de leefwereld van de jeugdige en het gezin. Op deze manier worden de komende jaren duurzame resultaten behaald en neemt het lerende vermogen en de onderlinge verbinding met partners toe. Onze visie is dat de beste resultaten worden behaald door samen te leren vanuit ervaring, op basis van gelijkwaardigheid en in een positief klimaat. Elk jaar kijken we wat goed gaat, waar het beter kan en sturen we bij. Het motto voor de komende jaren is: niet anders, maar beter!

2. Huidige situatie

In de Koers en Uitwerking 2014-2018 is het Haarlemmermeers model toegelicht. Vooral de toegang tot de jeugdhulp is in Haarlemmermeer anders ingericht dan in de meeste gemeenten. Er is niet gekozen voor wijkteams als toegang voor de inwoners. In plaats daarvan heeft Haarlemmermeer aangesloten bij de route die inwoners of professionals doorgaans bewandelen. Er is gekeken welke professionals al in en rond de school betrokken waren en aan hen is het mandaat verleend om namens de gemeente te kunnen beslissen over de inzet van jeugdhulp. Elke PO en VO-school heeft een vaste schoolcoach, jeugdarts

en jeugdverpleegkundige en leerplichtambtenaar. De kinderopvang heeft een eigen zorgcoördinator met mandaat. Daarnaast is er één CJG in Haarlemmermeer dat ouders, jeugdigen en professionals bijstaat bij alle vragen over opvoeden en opgroeien. Ook zij hebben het mandaat. De samenwerking met en het gebruik van algemene voorzieningen en lichte vormen van ondersteuning in de sociale basis is gestimuleerd met de aanpak '[Meer voor elkaar in de buurt](#)'. Aan elke huisarts is een jeugdarts verbonden om hen te helpen bij de inzet van andere dan ggz-zorg.

De gewenste beweging is destijds weergegeven in 8 uitgangspunten:

1. Minder en kortere inzet specialistische zorg
2. Snellere inzet van de juiste specialistische zorg
3. Ombouwen van residentiele zorg naar ambulante zorg en deeltijdvarianten
4. Efficiënt gebruik van dagbehandeling
5. Plaatsen van jeugdigen in pleeggezinnen en gezinshuizen (ipv residenties)
6. Integrale crisiszorg
7. Van dwang naar drang
8. Aandacht voor de overgang van jeugdhulp naar volwassenhulp

Er is de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in de scholing van de professionals met mandaat, in de overgang van jeugdhulp naar volwassenhulp, in de samenwerking met onderwijs, in de kennis en programma's bij echtscheiding ter voorkoming van vechtscheidingen en in de werving van pleeggezinnen.

3. Gewenste situatie

In het algemeen is het toegangsmodel met gemandateerde professionals rond kinderopvang en scholen goed bevallen. Het motto voor de komende periode is dan ook: *niet anders, maar beter*.

Het gaat dus niet zozeer om het stelsel te wijzigen, maar wel om de kwaliteit van de dienstverlening inclusief samenwerking nog meer te richten op de maatschappelijke opgave: alle kinderen kunnen veilig, gezond en kansrijk opgroeien, zich ontwikkelen en meedoen. In Haarlemmermeer gebruiken we hiervoor het begrip de 'schijf van vijf' (van de kwaliteit van leven): zowel jong en oud hebben voor een goede kwaliteit van leven uit elke schijf voldoende ingrediënten nodig. Dit begint met goed luisteren naar hoe ouders, maar ook kinderen zelf hun situatie beoordelen. Niet over maar met inwoners praten, is het devies.

Een goede basis voor alle kinderen

In Haarlemmermeer wordt veel geïnvesteerd in een goede sociale basis die beschikbaar is voor inwoners in alle 22 wijken en dorpse kernen: voldoende voorzieningen voor sport, spel, cultuur, vrije- tijdsbesteding, goede leefomgeving, goede scholen. De komende jaren wordt er extra ingezet om ook inwoners met een beperking zoveel mogelijk mee te laten doen door verbetering van de toegankelijkheid.

Vroeg signaleren en handelen

Voor het vroeg signaleren van aandachtspunten in ontwikkeling van kinderen zijn sluitende afspraken gemaakt tussen de JGZ, de kinderopvanginstellingen en de gespecialiseerde instelling Het Kabouterhuis. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het programma Alert4You. Daarnaast heeft elke school voor PO en VO hun vaste schoolarts en –verpleegkundige en vaste schoolcoach om bij stagnaties in de ontwikkeling of in het gedrag snel met elkaar te kunnen beoordelen wat nodig is. Als algehele basisaanpak wordt uitgegaan van de methodiek van ‘positieve gezondheid’ ([zie actielijn 3](#)), die via onze wijkaanpak ‘Meer voor elkaar in de buurt’ wordt geïmplementeerd.

Laagdrempelige ondersteuning bij opvoeden en opgroeien

Er is een breed aanbod aan laagdrempelige opvoedingsondersteuning, aangeboden door de welzijnsinstelling MeerWaarde en de jeugdgezondheidszorg. De komende jaren gaan we verder ([zie onder actielijn 3](#)) met de al, onder andere door het CJG, ingezette ontwikkeling om meer gebruik te maken van digitale vormen. Er zijn goede ervaringen met webinars over opvoedingsvraagstukken en recent is gestart met het aanbieden van het programma Pink Cloud aan jonge ouders om hen voor te bereiden op de voetangels en klemmen die op je pad kunnen komen als je naast partner ook ouder van kinderen wordt. De mogelijkheden om ouders elkaar te laten helpen worden verder verkend. Er zijn al initiatieven daartoe, maar Haarlemmermeer wil nagaan of het programma Moeders informeren Moeders, waar andere gemeenten goede ervaringen mee hebben, hier ook van toegevoegde waarde zou kunnen zijn.

Toegang tot gespecialiseerde zorg

In Haarlemmermeer werken we zoals hierboven aangegeven met professionals, die het mandaat hebben gekregen van de gemeente om alle vormen van jeugdhulp in te zetten. Dit maakt dat een breed netwerk van o.a. schoolcoaches, jeugdartsen en –verpleegkundigen, CJG-consulenten en leerplichtambtenaren en Meer-team (complexe problematiek) met elkaar een lerend netwerk vormen waarin een werkwijze van leren en ontwikkelen is ingebouwd. De verdere toerusting van het lerend netwerk krijgt in de komende vier jaar extra aandacht ([zie onder actielijnen 1 en 6](#)). Dit doen we onder andere door te participeren in de ontwikkeling van de zelfevaluatie tool door de Inspectie Sociaal Domein en Werken in de Wijk. Dit instrument willen we periodiek inzetten bij alle geledingen van onze professionals in de toegang om doorlopend te leren en door te ontwikkelen. Daarnaast willen we nagaan hoe we de kennisfunctie van de zorgaanbieders beter kunnen benutten voor onze toegangsprofessionals. In Haarlemmermeer vinden meer dan gemiddeld in Nederland verwijzingen plaats via de huisarts. Gezien het feit dat onze inwoners deze weg vaak kiezen om hun opvoedings- en opgroei problemen kenbaar te maken willen we deze vindplaats zo goed mogelijk toerusten. Hier zullen we de komende vier jaar de juiste weg voor zoeken. We zijn gestart om samen met de zorgverzekeraar hiervoor extra praktijkondersteuners (POH) Jeugd GGZ in te zetten. Daarnaast zullen we ook andere wegen zoeken en verkennen.

Kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien (zie onder actielijn 2)

De afgelopen jaren is, samen met de zorgaanbieders al gezocht naar wegen om kinderen zoveel mogelijk thuis of thuisachtig te laten opgroeien. Pleegzorg is en blijft een mooie aanpak daarvoor. Maar we zoeken ook actief naar nieuwe vormen. Dit doen we via projecten, zoals het Extra Thuis project (het opzetten van een lokale vorm van verblijf om dure en traumatische uithuisplaatsingen te voorkomen/verkorten), of via proeven met nieuwe zorgaanbieders, zoals de Familysupporters. Maar ook door als gemeente zelf onorthodoxe oplossingen mogelijk te maken.

Zoals in het geval van een jongere, die 18 werd en niet meer wilde verblijven in de jeugdhulpinstelling. Maar ook thuis bij de ouders niet terecht kon. Hij kon het wel goed vinden bij de ouders van zijn vriend. Die wilden hem ook wel begeleiden naar volwassenheid. Maar hun huis was te klein om nog een jongvolwassene te herbergen. Als oplossing heeft Haarlemmermeer bij hen een kleine woonunit in de tuin geplaatst, waar de jongen kan leren zelfstandig te worden. Onder het toezicht van de ouders van zijn vriend.

We willen onze professionals uitdagen om samen met ouders en jongeren te zoeken naar oplossingen die echt kunnen helpen. Ook al is zo'n oplossing nog nooit eerder toegepast. Zo is recent een 'indicatie afgegeven' om een hond aan te schaffen voor een meisje, dat al veel hulpverleners en hulpvormen heeft gekend en waarvan de professionals dachten, dat in deze fase het zorgen voor en afhankelijkheid ontvangen van een hond een manier kan zijn om haar verder te helpen naar de volwassenheid. Dit soort oplossingen willen we als Haarlemmermeer mogelijk maken.

Jongeren op het kruispunt naar volwassenheid (zie onder actielijn 4)

Haarlemmermeer heeft in de afgelopen periode een programma-aanpak toegepast om kwetsbare jongeren in de jeugdhulp die 18 jaar worden goed op weg te helpen in de volwassen wereld. Deze overgang van kwetsbare jongeren naar volwassenheid kan in de komende periode verder verbeterd worden. Het maken van toekomstplannen (het gaat niet om een hulpverleningsplan!) is een kansrijke weg en kan nog veel beter en meer worden toegepast. De weg daarlangs moet een duidelijker route worden in het Haarlemmermeers model. Een bepalend en tegelijkertijd ook een lastig te realiseren punt is het vinden van geschikte woonruimte. Haarlemmermeer gaat op zoek naar mogelijkheden, onder andere door een uitbreiding van vormen van begeleid wonen, samen met hulpverleners en de woningbouwvereniging.

Alert zijn op ernstige risico's in de ontwikkeling van jongeren (zie onder actielijn 5)

Naast de algemene inzet om jeugdigen gezond en veilig te laten opgroeien en de inzet van een effectieve veiligheidsketen zal Haarlemmermeer in ieder geval op de volgende drie risico's een aanpak ontwikkelen en uitvoeren:

- Multiproblem-gezinnen. In gezinnen waar veel problemen tegelijk spelen, zoals armoede, schulden, psychiatrische, verstandelijke en/of gezondheidsproblemen bij de ouders, zijn de risico's voor de gezonde ontwikkeling van kinderen aanzienlijk. Haarlemmermeer is gestart met een analyse te maken van de 25 gezinnen, waar de meeste gemeentelijke hulp wordt ingezet. Nagegaan wordt hoe voor deze gezinnen een meer integrale aanpak tot betere resultaten kan leiden. De goede ontwikkeling van de kinderen is hierbij een belangrijk doel waarop de aanpak gericht is.
- Haarlemmermeer is er veel aan gelegen om het aantal problematische scheidingen te verminderen. In de afgelopen jaren is daar al veel op ingezet en dit zal in de komende periode worden voortgezet en uitgebreid.

- Integrale crisiszorg. De negen samenwerkende gemeenten in de regio IJmond, Zuid-Kennemerland en Haarlemmermeer hebben Veilig Thuis in 2017 de opdracht gegeven tot vorming van een Integrale Crisis Dienst Jeugd. Deze crisisdienst richt zich op kinderen en jeugdigen van 0 tot 23 jaar en hun gezinnen. Op termijn kan de Integrale Crisis Dienst (ICD) uitgebouwd worden voor de doelgroep 0 tot 100+. De ICD is op 1 juli 2018 gestart. Zowel landelijk als regionaal wordt gezien dat er aanvullend op de doorontwikkeling binnen het ICD nog verbeterlagen gemaakt kunnen worden in het voorkomen van crises en in het bieden van hulp na een crisissituatie. Met een extra impuls willen we hier samen met de ICD, (pleeg)gezinnen, jeugdigen en samenwerkingspartners stappen in zetten.
- Hoewel we de afgelopen jaren geen grote knelpunten hebben meegemaakt om jongeren naar de zorg toe te leiden die de professionals voor ogen hadden, vinden we het een goede zaak om de verantwoordelijkheid hiervoor duidelijk te beleggen. Binnen Haarlemmermeer werken we met een experttafel die aansluit bij het model dat in onze regio is ontwikkeld voor complexe casuïstiek.

4. Actielijn 1: Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen

Invulling van deze actielijn draagt bij aan actielijn 6: Investeren in Vakmanschap.

Zelf evaluatie tool toegang en investeren in vakmanschap

Doelstelling

Haarlemmermeer heeft geen wijkteams die de toegang vormen voor de inwoners. Voor jeugd zijn er gemandateerde professionals en voor de volwassenzorg en participatie zijn er gemeentelijke teams. Deze professionals kunnen bij ingewikkelde meervoudige problematiek het Meer-team inschakelen, waar procesregisseurs beschikbaar zijn om een totaalplan te maken, naar maatwerk-oplossingen te zoeken en de uitvoering te borgen.

Haarlemmermeer wil dit toegangsmodel periodiek onder de loep nemen om daarvan te leren waar versterking nodig is. Maar ook zorgen dat we concreet aan de slag gaan met de uitkomsten. Dit past binnen de brede benadering om na de inrichting nu meer aandacht aan de kwaliteit te besteden. We willen dit doen met onze partners samen om zo een goed lopende keten te verkrijgen.

Aanpak

Haarlemmermeer is een van de gemeenten, die eind 2018 meedoen in de pilot van de Inspectie Sociaal Domein om een instrument te ontwikkelen, waarmee gemeenten zelf een beeld van de kwaliteit van de toegangsfunctie kunnen krijgen. In de komende jaren willen wij alle onderdelen van ons Haarlemmermeers toegangsmodel via de tool onder de loep nemen. Hiertoe willen we een samenhangend programma Leren en Ontwikkelen in de toegang maken, waarbij we zorgen voor afstemming tussen de verschillende instrumenten. Aandachtspunt is dat de inwoner niet teveel belast mag worden, nu we hen steeds meer direct naar hun ervaringen willen vragen. Ander aandachtspunt is, hoe we de toegangsketen verder willen versimpelen.

Planning

We willen dit als meerjarig project organiseren, waarbij we:

- De tool willen toepassen, steeds op een ander onderdeel in onze toegang: start eind 2018/begin2019.
- Op grond daarvan een (trainings)programma maken en uitvoeren om de benodigde verbeteringen te realiseren of aanpassingen doen in de afspraken tussen partners: 2019/2020/2021.

Samenwerkingspartners

We willen dit samen doen met onze ketenpartners.

5. Actielijn 2: Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien

Project Extra Thuis: voorkomen en verkorten van uithuisplaatsing door deeltijdverblijf in de buurt.

Doelstelling

Het doel is het opzetten van een lokale vorm van verblijf om dure en traumatische uithuisplaatsingen te voorkomen/verkorten. Deze vorm van verblijf is een aanvulling op integrale, ambulante hulp op maat in de eigen omgeving van de cliënten, dragen bij aan het verkorten van de wachtlijsten voor specialistische jeugdhulp en tegelijkertijd een duurzaam alternatief bieden voor kostbare en hardnekkige problemen in de (jeugd)zorg.

De aanpak richt zich op escalerende problematiek waarbij de vraag rond uithuisplaatsing aan de orde komt. Deze wordt door maatwerk en wisselen tussen thuis en op de locatie voorkomen.

De zorgaanbieder die dit op gaat zetten bouwt een praktische samenwerking op met lokale partners (waaronder welzijnsorganisatie MeerWaarde in samenwerking met Buurtgezinnen), onderwijs en collega-specialistische zorgaanbieders, waardoor deze woon-zorgvorm vanaf de start ingebed is en ontwikkeld wordt als module binnen de basisvoorzieningen, preventie, ambulante hulp en verblijfsvarianten voor inwoners van Haarlemmermeer.

Onderzocht wordt of deze manier van werken leidt tot minder uithuisplaatsing en efficiënter en kostenbesparender werken ten opzichte van de meer traditionele manieren van werken.

Aanpak

De bewuste zorgpartij dient eerst zelf een geschikt pand en personeel te realiseren. Deze verkenning loopt en de uitkomst verwachten we begin 2019.

Vervolgens zullen de genoemde samenwerkingen in gang worden gezet en kan daadwerkelijk onderzoek plaatsvinden. Voor de opzet van dit onderzoek, het in beeld brengen van de werkzame elementen en het verschil met de traditionele manieren van werken, worden aanvullende middelen aangevraagd.

Resultaat

Wat proberen we te bereiken?

- Kinderen waarvoor een uithuisplaatsing geïndiceerd lijkt, kunnen vaker thuis wonen.
- Door zware, residentiele zorg nabij te organiseren en te koppelen aan lichtere ambulante voorzieningen, blijven jongeren in hun vertrouwde omgeving en blijft 'thuis' hun basis, ook als ze daar voor korte tijd niet kunnen zijn.

Planning

- Een geschikt pand en personeel: medio 2018.
- Start zorg en start onderzoek: begin 2019.
- De zorgaanbieder initieert en begeleidt het onderzoekstraject dat in samenwerking met gemeente, universiteit(en) en collega-zorgaanbieders wordt ingezet rond proces en effecten van de nieuwe kleinschalige, lokale verblijfsvormen in gezinsverband in combinatie met ambulante behandeling voor jongeren en hun gezin.

Samenwerkingspartners

Zorgaanbieder en collega-zorgaanbieders, Stichting MeerWaarde/Buurtgezinnen, gemeente, universiteit.

6. Actielijn 3: Alle kinderen de kans bieden zich optimaal te ontwikkelen

Preventie/vroegsignalering GGZ

Doel

Kinderen met psychiatrische problematiek, dan wel kinderen van ouders met deze problematiek, groeien veilig op en zowel ouders als kinderen krijgen indien nodig (integrale) hulp op het juiste moment om een gezonde ontwikkeling van de kinderen te ondersteunen.

Aanpak

In samenwerking met de gemeente Haarlem start nog in 2018 een consulent die zich richt op KOPP-kinderen (Kinderen van Ouders met Psychische Problemen). Deze consulent richt zich op het leggen van structurele verbindingen tussen GGZ(volwassenen)zorg en het huidige ondersteunings- en zorgaanbod¹. Omdat GGZ-zorg bovenregionaal plaatsvindt, werken Haarlemmermeer en Haarlem hierin samen. Tegelijkertijd stellen we in Haarlemmermeer een grove schets op van de regionaal gewenste structuur. Dit doen wij samen met een partner in het zorgveld; de bedoeling is dat deze een professional

¹ Lees 'aanbod' als het antwoord op een ondersteuningsbehoefte. Het bestaat dus niet alleen uit specifieke programma's of methodieken. Je kunt bijvoorbeeld ook denken aan structureel opgezette kennisuitwisseling tussen professionals onderling.

'levert' die het project inhoudelijk vorm geeft en trekt. De structuur wordt vervolgens in de loop van 2019 en 2020 uitgewerkt en concreet gemaakt, zie de planning hieronder.

Resultaat

Kinderen en hun ouders met GGZ-problematiek krijgen vroegtijdig passende ondersteuning met duidelijke aandacht voor het gehele gezin. Dit is realiseerbaar geworden omdat Haarlemmermeer een GGZ-zorgstructuur kent waarbinnen preventie duidelijk gepositioneerd is. Om uitvoering te geven aan 'preventie' is passend individueel en groepsaanbod beschikbaar. Preventieve GGZ-expertise is beschikbaar voor alle professionals uit andere velden (bv. onderwijs, GGZ-behandelaars uit de volwassenenzorg).

Planning

- Voorbereiding in 2018: Selectie samenwerkingspartner in het zorgveld. Grote schets gewenste structuur.
- Uitvoeringsjaar 2019: Fijne schets gewenste structuur, inventarisatie huidig aanbod/signalering lacunes, concretisering gewenst aanbod; afspraken over uitvoering van dit aanbod, start uitvoering aanbod.
- Uitvoeringsjaar 2020: Voortzetting uitvoering aanbod, evaluatie, borging in regionale en bovenregionale zorgstructuur.

Partners

Momenteel is in onderzoek wie een geschikte JGGZ zorgpartner kan zijn. Samenwerking met gemeente Haarlem is reeds opgestart.

Project Moeder informeren Moeders

Doelstelling

In Haarlemmermeer hebben we verschillende vormen van lichte opvoedondersteuning. In de komende jaren zouden we daarbij graag nog meer de mogelijkheden benutten om daarbij inwoners zelf te betrekken. Het programma Moeders informeren Moeders is al beproefd en diverse gemeenten hebben er goede ervaringen mee. Bij MIM helpen ervaren moeders andere moeders bij de opvoeding en geven zij gezondheidsvoorlichting. Moeders Informeren Moeders (MIM) versterkt het zelfvertrouwen, de zelfredzaamheid en het sociale netwerk van moeders.

MIM is bedoeld voor vrouwen die voor het eerst moeder worden en onzeker zijn over de opvoeding, weinig steun uit hun omgeving ervaren of behoefte hebben hun ervaringen te delen. Ervaren moeders helpen hen op vrijwillige basis. Zij bezoeken de moeder maandelijks tot het kind ongeveer 2 jaar is. Ook organiseren zij ontmoetingsgroepen voor MIM-moeders om hun sociale netwerk in de buurt te vergroten. MIM is door de Erkeningscommissie Interventies erkend als '[goed onderbouwd](#)'.

Aanpak

We willen nagaan of en hoe MIM een meerwaarde kan hebben binnen Haarlemmermeer en nagaan hoe we dit het beste kunnen implementeren. Na deze oriëntatiefase willen we er concreet mee aan de slag. Hiertoe zouden we een samenwerkingsverband van belangrijke partners in de opvoedingsondersteuning (CJG, welzijnsorganisatie, GGD) gezamenlijk een voorstel laten doen hoe dit in Haarlemmermeer aan te pakken.

Planning

- 2019: voorstel ontwikkelen
- 2020/2021: implementatie

Samenwerkingspartners

Belangrijke partners in de opvoedingsondersteuning (CJG, welzijnsorganisatie, GGD).

7. Actielijn 4: kwetsbare jongeren beter op weg helpen (18-/+)

Doelstelling

De knelpunten die we tegen komen bij de doelgroep 18 – 23 jarigen vragen om een stevige en integrale aanpak. We willen dat kwetsbare jongeren in de leeftijd van 16 tot 23 jaar passende ondersteuning en hulp krijgen die ze nodig hebben zodat ze zich echt tot zelfredzame volwassene ontwikkelen en naar vermogen bijdragen aan de samenleving. Om dit mogelijk te maken is het belangrijk dat we in Haarlemmermeer:

- jongeren optimaal voorbereiden op zelfstandigheid bij 18 jaar;
- zoveel mogelijk obstakels rondom leeftijdsgrenzen (petten, wetten en loketten) wegnemen zonder dat de jongere daar last van heeft;
- professionals de ruimte geven om te kunnen doen wat nodig is;
- de hulpvraag en de persoonlijke situatie van de jongere centraal stellen.

Aanpak

Eénduidige route voor kwetsbare jongeren binnen het Haarlemmermeers model

Op dit moment zijn er binnen de gemeente diverse aanpakken geformuleerd voor deze doelgroep:

- De aanpak Toekomstplan voor een soepele overgang van jeugdhulp naar volwassenhulp;
- Het voorkomen van schulden bij jongeren en het verbeteren van schuldhulpverlening aan jongeren;
- Een betere ondersteuning van kwetsbare jongeren op of richting school of werk;
- Aanpak alleenstaande minderjarige statushouders op weg naar zelfstandigheid;
- Het optimaliseren van doorstroom vanuit 'jeugdhulp met verblijf' naar andere woonvormen, waaronder zelfstandig wonen met zorg.

De besluitvorming en aansturing van al deze aanpakken in het sociaal domein moet helder zijn en leiden tot meer samenhang, overzicht en gezamenlijke prioriteiten voor beleid, uitvoering en een eenduidige toegang voor kwetsbare jongeren binnen het Haarlemmermeers model (ontschotten). Om dit te realiseren wordt tijdelijk een kwartiermaker aangesteld die de kwetsbare plekken in processen, samenwerking en beleid in beeld brengt en vervolgens een integraal actieplan opstelt met concrete voorstellen voor verbetering. Hierbij licht de focus op het beter benutten/inrichten van de huidige structuur (Haarlemmermeers model) om zo tot een structurele borging te komen van de aanpak. De opdracht van de kwartiermaker omvat:

- Opstellen van een agenda integrale aanpak kwetsbare jongeren 16 – 23 jaar.
- Coördinatie van agenda; afstemming en samenhang met andere aanpalende activiteiten bewaken.
- Analyse van huidige aanpakken met name waar de kwetsbare plekken zitten in processen, samenwerking en beleid naar voren komen.
- Actieplan met concrete voorstellen tot verbetering.

Bij het uitvoeren van de opdracht zal de kwartiermaker de onderstaande twee projecten onderzoeken en waar kansrijk opnemen in het actieplan:

1. *Eén aanspreekpunt voor kwetsbare jongeren binnen de gemeente (ontschotten)*

Voor een heldere en eenduidige toegang en om snel en integraal te kunnen handelen voor (complexe) vragen op meerdere leefgebieden voor kwetsbare jongeren is er inzet van 2 coördinatoren (samen 1 fte) in de uitvoering nodig bij onze gemeente. Taken van deze coördinatoren:

- Voert een intakegesprek met de jongere en bij voorkeur ouder/begeleider/mentor;
- Korte lijnen en zet vraagstukken uit bij collega's van werk & inkomen, leerplicht, zorg en ondersteuning, wonen, onderwijs;
- Geeft beschikkingen af voor Jeugd en Wmo;
- Heeft extern netwerk en contact met Zorgverzekeraar en Zorgkantoor;
- Kordaat, vraagt door en pakt door.

2. *Verkenning (digitaal) jongerenloket*

In veel gemeenten is een Jongerenloket de plek voor jongeren tot 27 jaar voor leren, werken, inkomen, hulp en ondersteuning. We willen verkennen of in Haarlemmeer een loket ook een mogelijkheid is om jongeren beter te bedienen. Dit hoeft niet perse een fysiek of een digitaal loket te zijn. Het kunnen ook interne werk afspraken zijn tussen afdelingen leerplicht/RMC, werk & inkomen, zorg & ondersteuning, CJG, Meer-team en ICT die gericht zijn op het versterken van de samenwerking. Een werkbezoek aan een andere gemeente zou goed onderdeel uit kunnen maken van deze verkenning om te kijken hoe zij het doen en wat er voor nodig is om dit te realiseren.

Clientondersteuning voor en door jongeren

Het is niet altijd eenvoudig om met cliëntondersteuning aansluiting te vinden bij kwetsbare jongeren. Op verschillende plaatsen in het land zijn er voorbeelden van jongeren met ervaring in de jeugdzorg die als ervaringsdeskundige betekenis kunnen hebben voor anderen kwetsbare jongeren. Het doel van een buddy of mentor is de jeugdhulp te verbeteren vanuit het perspectief van de jongeren zelf. In onze gemeente is nog weinig ervaring met de mentor-ondersteuning

voor jongeren door ervaringsdeskundige jongeren die in andere gemeenten mooie resultaten heeft. We willen dit aanbod van cliëntondersteuning ook voor de jongeren (met jeugdhulp) in onze gemeente uitbreiden en stimuleren.

Project Kwetsbare jongeren met een licht verstandelijke beperking (LVB)

De gemeente Haarlemmermeer heeft het Expertisecentrum William Schrikker gevraagd om een inventarisatie uit te voeren. Het betreft een onderzoek naar de behoeften van de samenwerkingspartners in Haarlemmermeer die werken voor de doelgroep kwetsbare LVB jongeren rond 18 jaar. Jongeren hebben zelf aangegeven dat zij het nuttig vinden als er een toekomstplan gemaakt wordt. Met *'De aanpak 18-/18+ : van hulp- naar toekomstplan'* hebben gemeente Haarlemmermeer en zorgaanbieders ervaringen opgedaan met het maken van een toekomstplan voor de meest kwetsbare jongeren. Van belang is dat de resultaten van de activiteiten tot nu toe worden geborgd en dat helder wordt wat de beste vervolgstap is om ervoor te zorgen dat kwetsbare jongeren met 18 jaar een toekomstplan hebben en dat dit toekomstplan ook wordt uitgevoerd en bijgesteld indien nodig.

Tijdens de inventarisatie staan de volgende vragen centraal:

- *Wat hebben de samenwerkingspartners nodig om met de meest kwetsbare jongeren (als standaardprocedure) een toekomstplan te maken?*
- *Hoe kunnen we langdurige regie (levensloopbegeleiding/mentorschap) voor LVB jongeren (met OTS) vanaf 18 jaar vormgeven?*
- *Hoe kunnen we langdurige regie (levensloopbegeleiding/mentorschap) voor LVB gezinnen vormgeven? Waarbij gezinnen best gemotiveerd zijn om hulp te aanvaarden, maar dit niet op eigen houtje kunnen volhouden?*

Op basis van interviews en een bijeenkomst met professionals wordt het probleem en de behoefte inzichtelijk gemaakt en aan oplossingen gewerkt. Belangrijk aspect is de samenwerking tussen gemeenten en aanbieders en gecertificeerde instellingen.

Project Begeleid Wonen

Naar aanleiding van de inkoop van residentiele jeugdhulp in 2017, blijkt er een tekort aan aanbod te zijn in Haarlemmermeer voor vormen van begeleid wonen voor jongeren van 16 tot 23 jaar. Er zijn lange wachtlijsten en er is behoefte aan maatwerk. Om dit probleem op te lossen is een werkgroep opgericht vanuit de gemeente in samenwerking met verschillende aanbieders die verschillende doelgroepen bedienen. De werkgroep is tot de volgende probleemstelling gekomen; *"Hoe kunnen we gezamenlijk aanbod creëren om een hulpverlener (en jongeren in de zorg) te ondersteunen bij een huisvestingsvraag bij opgroei naar zelfstandigheid?"*. Op basis van interviews met professionals en jongeren wordt het probleem en de behoefte inzichtelijk gemaakt en aan oplossingen gewerkt. Belangrijk aspect is de samenwerking tussen gemeenten en aanbieders.

Resultaat

Wat proberen we te bereiken?

- A. Eenduidige route voor kwetsbare jongeren (*dit resultaat draagt ook bij aan actielijn 1: Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen*)
- Eén aanspreekpunt voor kwetsbare jongeren binnen de gemeente (ontschotten): een eenduidige toegang om snel en integraal te kunnen handelen voor (complexe) vragen op meerdere leefgebieden voor kwetsbare jongeren.

- Verkenning (digitaal) jongerenloket: advies en besluit in Haarlemmermeer of een loket een mogelijkheid biedt om jongeren beter te bedienen. Als mogelijk vervolg een plan van aanpak opstellen en uitvoeren om dit te realiseren.
- B. Inzet van circa 30 ervaringsdeskundige jongeren en maatjes voor kwetsbare jongeren om netwerk te versterken *(dit resultaat draagt ook bij aan actielijn 1: Beter toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen)*.
- C. Inzicht en oplossingsrichtingen voor vormgeven van langdurige regie (levensloopbegeleiding/mentorschap) voor LVB jongeren (met OTS) vanaf 18 jaar *(dit resultaat draagt ook bij aan actielijnen 2, 3 en 5)*.
- D. Uitbreiding aanbod begeleid wonen in Haarlemmermeer voor jongeren van 16-23 jaar om hen te ondersteunen bij het opgroeien naar zelfstandigheid *(dit resultaat draagt ook bij aan actielijnen 2, 3 en 5)*.

Planning

- Projectleider/kwartiermaker Integrale aanpak: 2019, 2020, 2021
- Eén aanspreekpunt in de gemeente: 2e helft 2019, 2020, 2021
- Verkenning (digitaal) jongerenloket: 2e helft 2019/2020
- Clientondersteuning voor en door jongeren: impuls in 2019, 2020 en 2021
- LVB jongeren: 2019 en mogelijk vervolg in 2020
- Traject begeleid wonen 2019

Samenwerkingspartners

Gemeente (meerdere afdelingen; werk & inkomen, zorg & ondersteuning, Meer-teams, leerplicht, onderwijs, sociale basis, CJG), welzijnsorganisaties, ervaringsdeskundige jongeren, (residentiele) zorgpartners jeugdhulp en Wmo, Gecertificeerde Instellingen, partners vanuit Participatiewet (schuldhulp, leerwerkbedrijf), partners vanuit onderwijs (passend onderwijs, RMC, Pro/vso scholen), woningbouwvereniging.

8. Actielijn 5: Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt

Project Hestia

Doelstelling

Extra integrale aandacht geven aan complexe casussen enerzijds en sturen op financiën anderzijds, zijn beide staande praktijk in Haarlemmermeer. Echter, ze zijn op casusniveau nauwelijks met elkaar verbonden. Want wat zijn de kosten van een multi-problem gezin precies voor het sociaal domein (Jeugdwet, Wmo en Werk en Inkomen samen)? En als we die kosten (tot wel € 200.000 per gezin per jaar!) volgend jaar als vrij besteedbaar budget voor dat gezin beschikbaar zouden hebben, zouden we dan blijven doen wat er nu gebeurt? Of is er eigenlijk een andere oplossing nodig voor het gezin? Lukt het ons in dat

geval dit te realiseren? En op iets langere termijn: leren we hieruit of er situaties zijn waar we in een eerder stadium andere keuzes moeten maken, om zorgstapeling en stijging van kosten in de toekomst te voorkomen?

Aanpak

Op die vragen probeert Hestia een antwoord te geven. Hestia is in de Griekse mythologie de godin van de huiselijke haard en staat symbool voor het huiselijk gezin als middelpunt van de samenleving. We zijn begonnen met het koppelen van de gegevens van Mens Centraal en GWS, zodat we kosten gemaakt in het kader van de Jeugdwet, Wmo en Werk en Inkomen in één keer inzichtelijk kunnen maken. Het koppelen van deze datasets was een complexe uitdaging die gelukkig geslaagd is. Vervolgens hebben we gekeken waar deze kosten het hoogst zijn. Van deze huishoudens hebben we gekeken welke gemeentelijke professional betrokken is, zodat deze persoon het betrokken gezin eerst om toestemming kan vragen om gegevens voor deze aanpak te gebruiken. Dat is niet alleen zorgvuldig in het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), maar past ook bij de kerngedachte van deze aanpak: mét het gezin samen kijken naar kosten, inzet van zorg en waar dat beter en, wellicht, ook goedkoper en efficiënter kan. Daar waar sprake is of sprake lijkt te zijn van een residentiële jeugdzorgvraag, wordt aanbieders van deze zorg in Haarlemmermeer gezamenlijk de vraag voorgelegd of er echt geen andere oplossing mogelijk is, waardoor het kind (hoofdzakelijk) thuis of zeer nabij in het netwerk kan blijven wonen (*begeleidend schrijven Transformatiefonds, pag. 4, punt 3*).

Resultaat

Wat proberen we te bereiken met project Hestia?

- Allereerst het verbinden van alle inzet in een huishouden, zodat een totaaloplossing voor het gezin ontstaat. Niet denken vanuit verschillende wetten, kaders en disciplines, maar de wensen en behoeftes van het gezin centraal zetten en werken vanuit één (fictief) budget aan één totaaloplossing (*begeleidend schrijven Transformatiefonds, pag. 4, punt 4 en pag. 5, punt 9*).
- Onderzoeken of het ons, op basis van deze casussen, voldoende lukt om de uitgangspunten van het Haarlemmermeers model (integraal werken volgens De Bedoeling, klant centraal, 1 gezin 1 plan) daadwerkelijk in de praktijk te brengen (*in samenwerking met onze eigen afdeling Onderzoek en mogelijk samen met Academische Werkplaatsen, dat is in bespreking*). Zo niet: waar zitten de verbeterpunten?

Planning

Deze zomer zullen we de eerste gesprekken voeren met professionals en gezinnen. Onze onderzoeksafdeling is betrokken om te onderzoeken of deze aanpak werkt: het creëren van een financieel dashboard voor professional en gezin, om de inzet vanuit het gemeentelijke sociaal domein zo optimaal mogelijk aan te laten sluiten bij de behoefte.

Samenwerkingspartners

Academische werkplaats, zorgpartners, gemeente.

Project Integrale Crisiszorg

Bij de uitwerking van dit onderdeel is gebruik gemaakt van het model voor aanvraag transformatiefonds jeugdhulp 'crisis in control'.

Doelstelling

Crisissituaties zijn onveilige situaties voor kinderen zowel thuis als in hun directe leefomgeving. Het kan gaan om overbelaste (pleeg)gezinnen met (dreiging van) verwaarlozing, mishandeling of weglopen van kinderen en ernstige psychiatrische en/of gedragsstoornissen die om acute interventies vragen. Het gaat vaak om extreme situaties die een direct handelen eisen. Dit handelen kan bestaan in het toepassen van meer pedagogische maatregelen en interventies en/of in psychiatrische behandeling. Soms zijn ambulante vormen van hulp toereikend en soms is het nodig om een kind in een acuut afdeling van de residentiële jeugdzorg of kinderpsychiatrie te plaatsen.

De negen samenwerkende gemeenten in de regio IJmond, Zuid-Kennemerland en Haarlemmermeer hebben Veilig Thuis in 2017 de opdracht gegeven om de vorming van een Integrale Crisis Dienst Jeugd op zich te nemen. De ICD is op 1 juli 2018 gestart. Er is 1 telefoonnummer waar inwoners en professionals naartoe bellen indien een crisissituatie zich voordoet waar kinderen tot 23 jaar en hun (pleeg)gezinnen bij betrokken zijn. De crisisdienst is een samenwerkingsverband tussen Veilig Thuis (opdrachtnemer) jeugdhulporganisaties en jeugd GGZ. Expertise van LVB is aanwezig. Met deze geïntegreerde aanpak hebben we een belangrijke eerste stap gezet naar een efficiënte en effectieve samenwerking zodat een crisissituatie opgelost wordt en cliënten ongeacht de problematiek zo spoedig mogelijk de juiste zorg/hulp of ondersteuning krijgen.

Een extra impuls is nodig zodat crisissituaties zoveel mogelijk voorkomen kunnen worden (preventie), en om het bieden van (vervolg)hulp na de crisissituatie te verbeteren. Daarnaast is een wens om te onderzoeken of op termijn deze Integrale Crisis Dienst (ICD) uitgebouwd of geïntegreerd kan worden met andere crisisdiensten voor de doelgroep 0 tot 100+.

Aanpak

A. Voorkomen van crises (leren en ontwikkelen)

Een crisissituatie is ingrijpend en stressvol voor de betrokkenen, we willen inzetten op het verminderen van het aantal crises. Aan de hand van praktijkcases willen we samen met ketenpartners leren over de inzet die er gepleegd is en het bieden van alternatieven. Daarbij worden cijfers over de ingezette hulp en de onderzoeken die de partners zelf doen, meegenomen om een zo compleet mogelijk leeromgeving te creëren. Ook wordt ingezet op het versterken en ondersteunen van de eigen ambulante behandelaar (in basis-, specialistische hulp of lokale teams), zodat een mogelijke crisis eerder herkend wordt en aangepakt wordt. Dat zou bijvoorbeeld kunnen door het bieden van trainingen, coaching 'on the job' of webinars.

B. Versterken van de integrale samenwerking en snellere inzet vervolghulp

De ICD is een voorportaal dat gebruik kan maken van alle ingekochte en gesubsidieerde aanbieders uit de regio. Door integraal naar een aanmelding te kijken kan zorg gekoppeld worden en krijgt het hele gezin de ondersteuning die het nodig heeft. Werknemers vanuit verschillende werkvelden zijn in staat om hun verschil in aanbod goed te combineren om te denken in mogelijkheden die passend zijn bij de vraag.

De afspraak is dat de ICD de benodigde vervolghulp, zowel ambulante als verblijf, regelt en zorgt voor zorgvuldige overdracht van informatie. Overbruggingszorg kan tot maximaal 28 dagen worden geleverd maar de bedoeling is zo snel mogelijk te normaliseren en reguliere hulp in te zetten waar mogelijk.

De ICD heeft vaak moeite om de casus over te dragen en pleegt daarom zelf een interventie terwijl het streven is om zo snel mogelijk de blijvende juiste partijen in te zetten. Daarom is een gezamenlijke en gedeelde verantwoordelijkheid voor (crisis) casuïstiek nodig ook op het moment dat de crisisdienst tijdelijk betrokken is. Samen met de jongere, het gezin en hun netwerk moet onderzocht worden wat het meest passend is. Normaliseren is daarbij van belang. Ouders en jongeren blijven waar mogelijk eigenaar van hun eigen plannen. Hiervoor gaan we samen met betrokken partners en met input van gezinnen aan de slag met de verdere uitwerking op basis van samenwerkingsafspraken.

C. *Plaatsingsmogelijkheden in beeld*

In sommige situaties blijft het nodig om het systeem tijdelijk te ontlasten door een opvangplek te organiseren. Er is nu geen compleet overzicht van de direct beschikbare plaatsen. Voor spoedhulp hebben de betrokken organisaties gezamenlijk een tijdelijke oplossing gezocht maar voor de beschikbaarheid van bedden zal minimaal op regionaal niveau onderzocht worden welke oplossing bijdraagt aan een up to date overzicht van beschikbare plaatsen. Omdat Haarlemmermeer ook veel jeugdzorgpartners in de regio Amsterdam heeft, vormt dit onderdeel een uitdaging waar veel overleg met partners aan vooraf gaat.

Resultaat

Wat proberen we te bereiken?

- A. *Voorkomen van crises*: terugdringen van crisiszorg door eerder te signaleren en interveniëren van een (dreigende) crisis.
- B. *Volghulp, samen zo snel mogelijk normaliseren*: na een crisis wordt op basis van een plan samen, met betrokkenen, ondersteuning georganiseerd of snel hulp ingezet door de betrokken partijen en/of het eigen netwerk.
- C. *Ambitie is een zo actueel, correct en volledig mogelijk overzicht en inzicht in beschikbare plaatsen in de regio*

Planning

- Plan van aanpak wordt eind 2018/eerste kwartaal van 2019 opgesteld en uitgewerkt samen met de partners in het veld: lokale gemeentelijke teams, aanbieders en ICD.
- Afspraken naar aanleiding van de casuïstiek besprekingen worden vastgelegd en cyclisch geëvalueerd zodat een duurzaam lerende omgeving ontstaat.
- Er wordt een regionaal plan van aanpak gemaakt (IJmond, Haarlemmermeer en Zuid Kennemerland) waarbij bovenstaande elementen worden uitgewerkt en de lokale situatie van Haarlemmermeer meegenomen wordt. Daardoor ontstaat eenduidige aanpak in de regio voor de (boven) regionale betrokken aanbieders met een 'couleur locale' voor de professionals en inwoners van Haarlemmermeer.

Samenwerkingspartners

Regio's IJmond, Haarlemmermeer en Zuid-Kennemerland, lokale gemeentelijke teams, Veilig Thuis, zorgpartners, gecertificeerde instellingen.

9. Actielijn 6: Investeren in vakmanschap

Zie ook actielijn 1: Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen.

Programma voor Leren en Ontwikkelen

Doelstelling

Lokaal: regio Haarlemmermeer

Gemeente Haarlemmermeer zet vanaf 2015 volop in op leren en ontwikkelen voor (gemandateerde) professionals. Haarlemmermeer gaat het toegangsmodel periodiek onder de loep nemen om daarvan te leren waar versterking nodig is (zie ook actielijn 1). Maar ook zorgen dat we concreet aan de slag gaan met de uitkomsten. Dit past binnen de brede benadering om na de inrichting nu meer aandacht aan de kwaliteit te besteden. We willen dit doen met onze partners samen om zo een goed lopende keten te verkrijgen.

Bovenregionaal: regio's Zuid-Kennemerland, IJmond en Haarlemmermeer

Hoewel we de afgelopen jaren geen grote knelpunten hebben meegemaakt om jongeren naar de zorg toe te leiden die de professionals voor ogen hadden, vinden we het een goede zaak om de verantwoordelijkheid hiervoor duidelijk te beleggen. Binnen Haarlemmermeer werken we met een experttafel die aansluit bij het model dat in onze regio ontwikkeld is voor complexe casuïstiek. De komende jaren willen we als Gemeente Haarlemmermeer samen met de regio's Zuid Kennemerland een impuls geven aan bovenregionale samenwerking. We zetten in om breed samen te leren met onze partners om met partners een goed lopende keten te verkrijgen.

Van de projecten in dit plan en reeds lopende initiatieven in Haarlemmermeer willen we graag opgedane kennis delen met en leren van andere regio's.

Aanpak

Haarlemmermeer gaat de komende periode een meerjarig samenhangend programma voor Leren en Ontwikkelen maken met een aantal lokale en bovenregionale aandachtspunten, waarbij we zorgen voor afstemming tussen de verschillende instrumenten en andere regio's. Aandachtspunt is dat de professionals en inwoners niet teveel belast mogen worden, nu we hen steeds meer direct betrekken. Ander aandachtspunt is, dat we de toegang tot zorg en (mogelijke) doorstroom naar andere zorgvormen verder willen versimpelen en verbeteren samen met professionals.

Planning

We willen dit als meerjarig project organiseren, waarbij we:

- Kwartier maken/coördineren van een meerjarig samenhangend programma Leren & Ontwikkelen: start 2019, coördinatie loopt door in 2020 en 2021.
- Op grond van het plan een trainings- en/of kennisuitwisselingsprogramma maken en uitvoeren om de benodigde verbeteringen te realiseren of aanpassingen doen in de afspraken tussen partners: 2019/2020/2021.

Samenwerkingspartners

We willen dit samen doen met onze (regionale) ketenpartners.